

УДК 347.77(477)

DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.959>

Р. Еннан,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права інтелектуальної власності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВИНАХОДИ ЯК РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Загально визнано, що найбільш поширеним і значущим результатом науково-технічної творчості є винаходи, які мають високу соціальну і економічну значущість, що зумовило необхідність правового регулювання відносин, пов'язаних зі створенням, оформленням і використанням винаходів. Термін «винахід» в людській свідомості відображає реальність, яка існує незалежно від права, оскільки винахід є не правовою, а природно-технічної категорією і створення винаходів, а також їх використання не завжди було пов'язане з правовим регулюванням. Терміном «винахід» в технічній, філософській, художньої літератури позначають щось нове, оригінальне (нову технологію, конструкцію). У патентному праві цей термін має вузький і певний зміст, тому в спеціальній літературі говорять про винахід в технічному сенсі і про винахід як об'єкт правової охорони. Звідси випливає, що особа, яка вважає себе винахідником, офіційно може бути визнана такою тільки в разі отримання патенту на винахід. Цей охоронний документ видається, якщо об'єкт, який просять визнати винаходом, відповідає критеріям для отримання патенту, встановленим законодавством. Набуття (оформлення) патентних прав на винахід вимагає проходження доволі складних формальностей [1, 63].

Питання правової охорони об'єктів

патентного права, і зокрема охорони винаходів в зарубіжних країнах і міжнародному приватному праві досліджені в наукових роботах вітчизняних і зарубіжних вчених-юристів в сфері права інтелектуальної власності: Г. Андрощука, Е. Багатих, М. Богуславського, О. Городова, В. Єременко, А. Жданова, Л. Кравець, Ю. Свядосц та ін.

Законодавство про охорону винаходів регламентує відносини, пов'язані зі створенням винаходів (наприклад, спеціальний правовий режим встановлюється для так званих службових винаходів), оформленням прав на винаходи (отримання патенту), а також використанням винаходів. Закони зарубіжних країн містять характеристику патентоспроможного винаходу: зазвичай характеристика включає перелік об'єктів, що визнаються винаходами і на які видається патент, а також критерії патентоспроможності винаходу. Право кожної із зарубіжних країн виходить по суті з універсальної концепції «стандарту винаходи», визнаючи винаходом таке рішення, яке відповідає вимозі новизни, відповідає винахідницькому рівню і є промислово придатним. Однак при збігу термінології зміст кожного критерію в різних країнах не є однаковим [2, 7].

Слід зазначити, що Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) визначає низку поло-

дження неочевидності, негативні - для підтвердження очевидності. Правила Зводу і практика його застосування набули поширення в Мексиці і Перу [6, 43].

У більшості зарубіжних країн до винаходу ставиться вимога промислової придатності, і лише в деяких корисності (США). Під промисловою придатністю розуміється можливість неодноразового відтворення об'єкта винаходу. При цьому промислова придатність розуміється широко, позначаючи всі сфери діяльності людини - як власне промислове виробництво, так і освіту, медицину, сільське господарство. Так, згідно з § 4 Закону про патенти Великобританії винахід вважається промислово придатним, якщо він може бути здійснений або його може бути використано в будь-якій галузі промисловості, включаючи сільське господарство; аналогічне формулювання міститься в Кодексі інтелектуальної власності Франції [7, 41].

У низці зарубіжних країн промислова придатність визначає коло патентоспроможних об'єктів (Швейцарія, Франція). У законодавстві США під корисністю розуміється працездатність об'єкта, можливість виконання ним функцій, що приводяться в описі. Закон не говорить про необхідність визначення ступеня корисності того чи іншого винаходу: потрібно лише, щоб винахід можна було б застосувати на практиці і щоб його застосування не суперечило моралі і політики. У КНР критерій практичної придатності, по суті, зближується з вимогою корисності: якщо науково-технічне досягнення не може бути втілено в продуктивну силу, воно втрачає свою споживчу цінність і необхідність в його охороні відпадає [8, 57].

У законодавстві зарубіжних країн поняття винаходу розкривається також через перелік непатентоспроможних об'єктів. При цьому підстави непатентоспроможності різні. Перш за все непатентоспроможним є рішення, які не підпадають ні під один з видів об'єк-

тів, передбачених законодавством. До числа непатентоспроможних об'єктів в низці зарубіжних країн відносяться способи лікування і діагностики хвороб людини, що не відповідають критерію промислової придатності (Франція, Японія); способи хірургічного та терапевтичного лікування та діагностики хвороб людини або тварин (Швейцарія); заборонена видача патентів на речовини, отримані шляхом перетворення атомного ядра (Японія), якщо таке речовина призначена для військових цілей (США). Непатентоспроможними є винаходи, які не можуть бути матеріалізовані (наприклад, методи ведення підприємницької діяльності, математичні формули). Непатентоспроможними є об'єкти, що суперечать моралі, добрим звичаям, об'єкти, застосування яких суперечить законодавству (наприклад, спосіб фальсифікації харчових продуктів) [9, 37].

Охоронним документом, що засвідчує виключне право на винахід, є патент, який видається від імені держави патентним відомством країни. Для отримання патенту необхідний акт кваліфікації рішення в якості винаходу: кваліфікацію здійснює також патентне відомство. Процес оформлення патентних прав передбачає виконання низки формальностей, серед яких на першому місці стоїть подача заявки на видачу патенту. Заявка на винахід - це сукупність документів, до складу, змісту і форми яких пред'являються строгі вимоги, що встановлюються національними патентними відомствами зарубіжних країн. Зазвичай заявка включає такі документи: заяву з проханням про видачу патенту; опис винаходу; патентну формулу (в низці країн - Німеччина, Франція, США, Японія - включається в опис); креслення; реферат (анотація). Заявка повинна бути складена державною мовою країни. У різних країнах склад заявки неоднаковий: наприклад, в США до складу заявки входить заява про добросовісність набуття прав на винахід, коли заявник вказує, що, на його думку, він є першим винахід-

що впливають з патенту на винаходи у зарубіжних країнах.

Загальновізнано, що найбільш поширеним і значущим результатом науково-технічної творчості є винаходи, які мають високу соціальну і економічну значущість, що зумовило необхідність правового регулювання відносин, пов'язаних зі створенням, оформленням і використанням винаходів. Термін «винахід» в людській свідомості відображає реальність, яка існує незалежно від права, оскільки винахід є не правовою, а природно-технічної категорією і створення винаходів, а також їх використання не завжди було пов'язане з правовим регулюванням. Терміном «винахід» в технічній, філософській, художньої літератури позначають щось нове, оригінальне (нову технологію, конструкцію). У патентному праві цей термін має вузький і певний зміст, тому в спеціальній літературі говорять про винахід в технічному сенсі і про винахід як об'єкт правової охорони. Звідси випливає, що особа, яка вважає себе винахідником, офіційно може бути визнана такою тільки в разі отримання патенту на винахід. Цей охоронний документ видається, якщо об'єкт, який просять визнати винаходом, відповідає критеріям для отримання патенту, встановленим законодавством. Набуття (оформлення) патентних прав на винахід вимагає проходження доволі складних формальностей.

Метою цієї статті є аналіз механізму правової охорони винаходів в зарубіжних країнах з урахуванням уніфікації міжнародного і європейського законодавства в сфері патентного права, а також розкриття особливостей процедури придбання (реєстрації) патентних прав на винаходи в зарубіжних країнах.

Ключові слова: винахід, виключні права, патентне право, патентоволоділець.

Ennan R. INVENTION AS A RESULT OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL CREATIVITY: INTERNATIONAL PRACTICE OF LEGAL DEFENCE

The article presents the scientific and theoretical analysis of the legal regime of the invention, especially the acquisition of patent rights for inventions, as well as the scope and content of exclusive patent rights for inventions in foreign countries.

It is generally recognized that the most common and significant result of scientific and technical creativity are inventions with high social and economic significance, which necessitated the legal regulation of relations related to the creation, design and use of inventions. The term "invention" in the human mind reflects a reality that exists independently of law, since the invention is not a legal but a natural-technical category and the creation of inventions, as well as their use, has not always been associated with legal regulation. The term "invention" in technical, philosophical, and fiction refers to something new, original (new technology, construction). In patent law, this term has a narrower and strictly defined content: here we are talking about a legally significant, patentable invention, therefore, in the specialized literature they speak about an invention in a technical sense and about an invention as an object of legal protection. It follows that a person who considers himself an inventor can officially be recognized as such only if a patent for the invention is obtained. This title of protection shall be issued if the object requested to be recognized as an invention meets the patentability criteria established by law. The acquisition (registration) of patent rights to an invention requires the passage of a number of formalities, and quite complex.

The purpose of this article is to analyze the mechanism of legal protection of inventions in foreign countries,

taking into account the unification of international and European legislation in the field of patent law, as well as to reveal the features of the procedure for acquiring (registering) patent rights to inventions in foreign countries.

Key words: the invention, the exclusive rights, patent law, patent holder.

Література

1. Андрощук Г. Патентное право: правовая охрана изобретений: уч. пос. К.: МАУП, 2001. 232с.
 2. Андрощук Г. Винахідницька активність в країнах ЄС: стан та тенденції // Інтелектуальна власність. 2001. № 3. С. 6-9.
 3. Богатых Е.А. Патентное право капиталистических и развивающихся государств. М., 1978. 200с.
 4. Богуславский М.М. Патентные вопросы в международных отношениях. М., 1962. 344с.
 5. Еременко В.И. Развитие международного патентного права // Законодательство и экономика. 2002. № 2. С. 40-41.

6. Еременко В.И. Реформа европейской патентной системы // Интеллектуальная собственность. Промышленная собственность. 2001. № 8. С. 43-45.
 7. Еременко В.И. Развитие международного патентного права // Законодательство и экономика. 2002. № 2. С. 40-41.
 8. Жданов А.А. Тенденции к унификации патентного права в зарубежных странах. М., 1974. 200с.
 9. Залесов А. Охрана изобретений по соглашению ТРИПС // Интеллектуальная собственность. 1996. № 11-12. С. 36-39.
 10. Кравец Л. Развитие патентного законодательства в ЕС // Интеллектуальная собственность. 2000. № 11. С. 45-48.
 11. Кравец Л. Тенденции развития патентной системы // Интеллектуальная собственность. 2002. № 10. С. 67-74.
 12. Патентное законодательство зарубежных стран: в 2-х томах. М.: Прогресс, 1987.
 13. Свядосц Ю.И. Буржуазное патентное право: уч. пос. М., 1967. 127с.
 14. Уемура П.И. Развитие международного патентного права // Интеллектуальная собственность. Промышленная собственность. 2001. № 1. С. 10-19.

